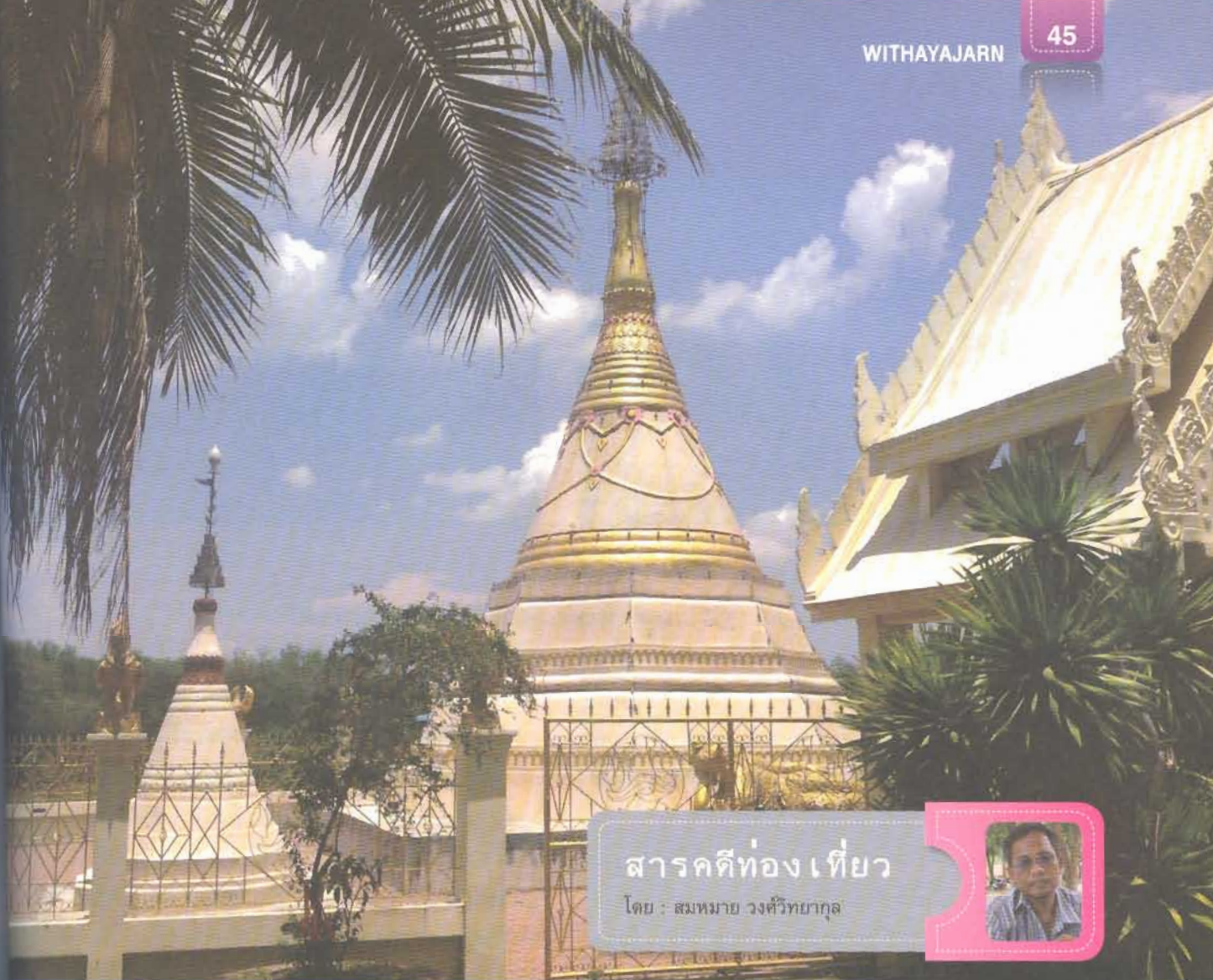

สารคดีท่องเที่ยว

โดย : สมหมาย วงศ์วิทยากุล

เมืองโอ่งมังกร...ดินแดนโบราณคดีและร่องรอยประวัติศาสตร์

ตอนที่ 5 เยือนมอญบ้านม่วงแล้วไปนั่งชมวิวที่บึงกระจับ

เช้าวันนี้เป็นเวลาที่ต้องกล่าวขอบคุณอาจารย์ประวิทย์และภรรยาคนสวยของเขา ที่ใจดีให้ที่หลบที่นอน และการดูแลที่แสนสะดวกสบายตลอดเวลาสามวันสามคืนที่ผมมาท่องเที่ยวทัศนากลางท้องเที่ยวและสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์วัฒนธรรมประเพณีในท้องถิ่นต่างๆ ในจังหวัดราชบุรี เพราะมีคำย้ำเตือนตัวเองว่า กลับกรุงเทพฯ ได้แล้วผมและเพื่อนจึงบอกลาเจ้าของบ้านที่แสนดี ซึ่งเพื่อนก็รับรู้และไม่ทักทานอะไร แต่มีข้อเสนอว่าไหนๆ ก็จะเดินทางกลับกรุงเทพฯ แล้วให้แวะไปเยือนคนอำเภอบ้านโป่งเสียก่อน เพราะเป็นทางผ่านอยู่แล้ว ที่บ้านโป่งมีแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมประเพณี ประวัติศาสตร์ และสถานที่พักผ่อนหย่อนใจที่น่าสนใจหลายแห่ง

“ผมจะไปเลี้ยงส่งคุณที่บึงกระจับ ห้ามปฏิเสธ!” อาจารย์ประวิทย์ออกความคิดและใช้วาจาผูกมัดผมในตอนท้ายของหน้าผมในอาการยิ้มๆ ผมยิ้มตอบ เห็นด้วยกับคำแนะนำ

ให้ไปแวะที่อำเภอบ้านโป่ง แต่ทำยากักพอเป็นพิธีที่เขาจะตามไปเลี้ยง แต่อาจารย์ประวิทย์เป็นเพื่อนที่รู้จักกัน บอกให้ผมเป็นผู้ตามขับรถตามรถของเขาซึ่งวันนี้เขาชวนภรรยาไปด้วย การเดินทางโดยรถยนต์ส่วนตัวจากตัวจังหวัดราชบุรีไปอำเภอบ้านโป่งทางถนนเพชรเกษม (ทางหลวงหมายเลข 4) ระยะทางประมาณ 37 กิโลเมตร แยกเข้าทางหลวงหมายเลข 323 ขับรถแบบสบายๆ เหยียบไม่เก็นร้อยใช้เวลาประมาณ 45 นาที ก็ถึงตลาดบ้านโป่ง ความจริงในความคิดผมกะว่าจะไม่เข้าตลาดบ้านโป่งจะมุ่งไปแหล่งท่องเที่ยวเลย เพราะฟังจากคำเขาบอกสถานที่ท่องเที่ยวอยู่ในพื้นที่ก่อนจะถึงตัวอำเภอกันสิ้น แต่ภรรยาอาจารย์ประวิทย์เธอจะไปซื้อผ้าตัดชุดที่ร้านบ้านโป่งเราจึงเลยไปตัวอำเภอคือที่ตลาดบ้านโป่งกันก่อน

ตำบลบ้านม่วงถิ่นฐานคนมอญ

"อำเภอบ้านโป่ง" เป็นอำเภอสำคัญอำเภอหนึ่งของราชบุรี เดิมชื่อ อำเภอท่าผา ต่อมา เมื่อมีการสร้างทางรถไฟสายใต้ในสมัยรัชกาลที่ 5 แล้วจึงได้ย้ายที่ว่าการอำเภอมาอยู่ที่ตำบลบ้านโป่งนี้ เพื่อให้ใกล้กับสถานีรถไฟมากขึ้น เพื่อความสะดวกรวดเร็วในการคมนาคมและการขนส่งสินค้า แล้วก็เปลี่ยนชื่อจาก **"อำเภอท่าผา"** เป็น **"อำเภอบ้านโป่ง"** อาจารย์ประวิทย์พูดเรื่องราวบ้านโป่งระหว่างที่ยืนรอรถรายเข้าไปซื้อผ้าในร้านใกล้ๆ กับวงเวียนช้างในตัวอำเภอบ้านโป่ง และเพื่อไม่ให้เพื่อนยืนเฉยๆ จนเกิดอาการเหงาปาก จึงออกความคิดเห็นไปว่า บ้านโป่งเป็นอำเภอที่เจริญมีดีกรรมมาก พูดไปตามที่มองเห็น

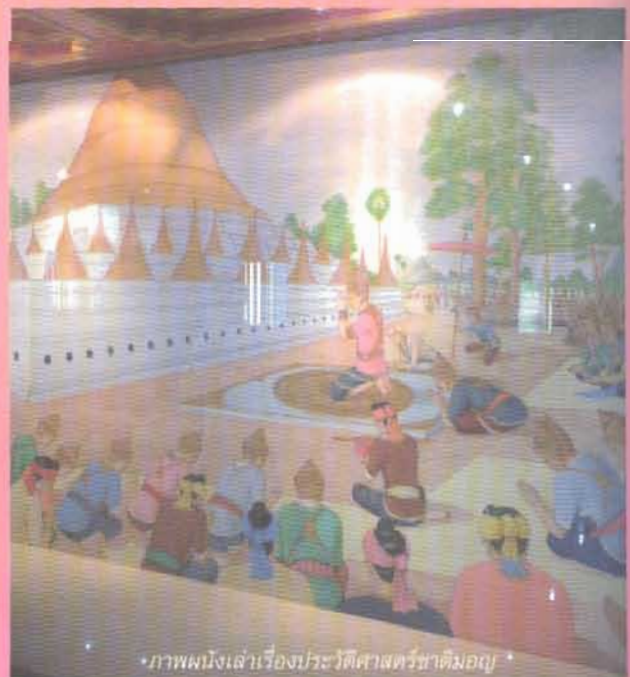
"ใช่...ปัจจุบันบ้านโป่งเป็นอำเภอศูนย์กลางความเจริญ และการคมนาคมทางส่วนตะวันตกของประเทศไทย เป็นศูนย์กลางการผลิตรถยนต์โดยสารขนาดใหญ่ที่สุดในประเทศ เป็นศูนย์กลางเพาะพันธุ์และจำหน่ายปลาสวยงามที่ใหญ่ที่สุดในประเทศ แล้วก็มียุทธยานทางรถไฟที่แยกไปถึงสามเส้นทางคือไปสายใต้ ไปสุพรรณบุรีและไปน้ำตกกาญจนบุรี"

เขาคุยแบบภาคภูมิใจในแผ่นดินราชบุรีบ้านเกิดเมืองนอน ซึ่งก็น่าภูมิใจอยู่หรอก เพราะพื้นที่แถบราชบุรีเป็นแหล่งชุมชนที่เคยเจริญรุ่งเรืองมาก่อนเมื่อ 200-300 ปีมาแล้ว เป็นเมืองเก่าสมัยทวารวดีบ้าง เป็นชุมชนก่อนสมัยประวัติศาสตร์บ้างและเป็นหลักแหล่งของชนหลายเผ่าพันธุ์

ตลาดบ้านโป่ง

นอกจากตัวอำเภอบ้านโป่งขับรถย้อนกลับมาถนนสายเดิมห่างจากตัวอำเภอประมาณ 10 กม. ยูเทิร์นเข้าเลนซ้ายมือ เลี้ยวซ้ายเข้าทางหลวงหมายเลข 3089 เส้นโคกสูง-เบิกไพร แวะตลาดนัดศูนย์กลางการค้าส่ง **"ศรีบ้านโป่งมาร์เก็ต"** ซึ่งเป็นตลาดนัดซื้อขายปลาสวยงามชนิดต่างๆ ที่เคยใหญ่ที่สุดในเมืองไทย มีนัดทุกวันจันทร์ พวกเราไปตรงวันพอดี แต่ไปสายเกือบ 11 โมงเช้า ตลาดวายไปแล้ว เลยอดดูตลาดปลาสวยและการซื้อขายแลกเปลี่ยนปลาสวยงามกันจะดูในอุทยานปลาสวยงามเขาก็เลิกกิจการไปแล้ว เลยขับรถวนๆ ดูรอบตลาดซึ่งมีแต่ร้านขายปลาสวยงามในร้านที่แบ่งเป็นลิ้นคๆ เหมือนที่ตลาดนัดจตุจักรหนอยิ่งจึงเดินทางไปสู่เป้าหมายคือ **"พิพิธภัณฑ์พื้นบ้านวัดม่วง"** ที่ตำบลบ้านม่วง ซึ่งเป็นชุมชนคนมอญริมลุ่มน้ำแม่กลองใช้เวลาประมาณครึ่งชั่วโมงก็ไปถึง **"วัดม่วง"**

ภาพผนังเล่าเรื่องประวัติศาสตร์ชาติมอญ

ความร่วมมือในด้านหน้าพิพิธภัณฑ์

วัดม่วงเป็นวัดเก่าแก่มากแต่สมัยโบราณ เป็นวัดศูนย์กลางของชาวมอญบ้านม่วงซึ่งเป็นชุมชน **"มอญ เมือง ตะเลง รามัญ"** มีหลักฐานว่าอพยพมาตั้งถิ่นฐานตั้งแต่สมัยสมเด็จพระนเรศวรมหาราช กรุงศรีอยุธยา เป็นชุมชนมอญโบราณที่ยังมีบ้านเรือนมอญรัตนโกสินทร์แบบเดิมๆ เหลืออยู่อีกพอสมควร เป็นชุมชนที่มีชีวิตเรียบง่าย ยังเคร่งครัดในจารีตประเพณีโดยเฉพาะเรื่องของการนับถือผีบรรพบุรุษ มีความเชื่อมั่นศรัทธาในหลักศาสนาพุทธ เมื่อถึงเทศกาลพวกเขาจะออกจากบ้านไปทำบุญร่วมกันที่วัดศูนย์กลาง คือ วัดม่วง

วัดม่วง ดูตามสภาพการก่อสร้างและสถาปัตยกรรมที่เห็นแล้วรู้ได้ว่าเป็นวัดเก่าแก่มาก มีประวัติจากคัมภีร์โบราณภาษามอญ เขียนว่า มีอายุอยู่ในปลายสมัยกรุงศรีอยุธยา ในช่วงเวลานั้นชุมชนบ้านม่วง และบริเวณสองฝั่งลุ่มน้ำแม่กลอง มีกลุ่มชาวบ้านส่วนใหญ่เป็นคนเชื้อสายมอญ อยู่ร่วมกันกับกลุ่มชนอื่น เช่น ไทย จีน ลาว ญวน เขมร และกะเหรี่ยง มีการผสมผสานแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมระหว่างกันเกิดเป็นเอกลักษณ์ของคนในท้องถิ่นที่มีอายุกว่า 350 ปี

กล่าวกันว่าวัดม่วงแห่งนี้ คนไทยและชาวมอญช่วยกันสร้างขึ้นเพื่อเป็นศูนย์กลางทางศาสนา และด้วยความที่ชุมชนบ้านม่วงมีวิถีชีวิตผูกพันอยู่กับประเพณีและความเชื่อตามแบบบรรพบุรุษดั้งเดิม ทำให้ชุมชนแห่งนี้ เป็นชุมชนทรัพย์ทางความรู้ด้านมอญศึกษาแก่ผู้สนใจมากมาย

วัดแห่งนี้ตั้งอยู่ริมแม่น้ำแม่กลองมีบรรยากาศร่มรื่นภายใต้ต้นไม้สูงพุ่มหนาบังบดกาลเวลาของการดำรงอยู่ริมฝั่งแม่น้ำเป็นพระเจดีย์แบบมอญ ลักษณะคล้ายๆ กับเจดีย์ปางกุ่ม เยื้องๆ พระเจดีย์ทางซ้ายมือเป็นวิหารและอุโบสถทางขวามือเป็นอาคารทรงไทยสมัยนิยมชั้นเดียวใต้ถุนสูงหลังใหญ่เชื่อมต่อกันสองหลัง คือ **"พิพิธภัณฑ์พื้นบ้านม่วง"**

พิพิธภัณฑ์พื้นบ้านวัดม่วง สร้างขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2536 เพื่อร่วมเฉลิมฉลองในโอกาสเฉลิมพระชนมพรรษา 5 รอบของสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ กิตติยากร พระบรมราชินีนาถโดยสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ เป็นประธานเปิดเป็นพิพิธภัณฑ์ที่กรมศิลปากร วัดม่วงและชาวมอญชนวัดม่วงร่วมกันดำเนินการโดยทางวัดและชาวบ้านได้นำเอาสมบัติเก่าแก่สมัยบรรพบุรุษมาจัดแสดงไว้มากมาย ทั้งโบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ วัตถุทางศาสนา โบราณคดี และเครื่องมือเครื่องใช้พื้นบ้านในท้องถิ่นมาจัดแสดง เป็นแหล่งค้นคว้า รวบรวม ประวัติความเป็นมาวิถีชีวิต และวัฒนธรรมท้องถิ่นชาวมอญ ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน

พิพิธภัณฑ์แห่งนี้กว้างขวางมีวัตถุสิ่งของมาจัดแสดงจำนวนมาก มากกว่าพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติประจำจังหวัดหลายแห่งทั่วประเทศ รู้สึกทึ่งและตื่นตาตื่นใจพอสมควรกับสิ่งต่างๆ ที่เดินชมและได้เห็นได้สัมผัส เมื่อได้รู้ได้เห็นทั้งโบราณวัตถุ โบราณคดี สิ่งของเครื่องใช้ในชีวิตประจำวัน และภาพจิตรกรรมฝาผนัง ซึ่งจัดวางจัดแสดงไว้เป็นหมวดหมู่ใน 6 กลุ่ม คือ กลุ่มมอญในตำนาน มอญทางประวัติศาสตร์ ภาษามอญและจารึกมอญ ประเพณีวัฒนธรรมมอญ มอญอพยพและมอญในไทยและผู้นำทางวัฒนธรรม แล้วบอกได้เลยว่า สถานที่แห่งนี้คือ แหล่งศึกษาเรื่องมานุษยวิทยา ประวัติศาสตร์และศิลปะโบราณอันวิจิตร สิ่งเหล่านั้นคือมรดกจากภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ล้ำค่าที่ควรอนุรักษ์เอาไว้ให้คนรุ่นหลังได้ซาบซึ้งในวิถีชีวิตและภูมิปัญญาของบรรพบุรุษของตน ที่นี่เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ได้ทั้งความเพลิดเพลินและความรู้เกี่ยวกับชาติพันธุ์ของมนุษย์อย่างคุ้มค่าที่เดินทางไปสัมผัส

บรรยากาศภายในพิพิธภัณฑ์

ตำบลบ้านม่วงถิ่นฐานคนมอญ

บอกเล่าความเป็นมอญ

ธรรมมาศศิลปมอญ

พวกเราชมโน่นดูนี่อยู่ที่วัดม่วงจนถึงบ่ายโมงกว่า ต่างก็รู้สึกเหมือนๆ กันคือ หิว จึงพากันไปกราบไหว้พระประธานในโบสถ์เก่าแก่ซึ่งมีหงส์ปั้นสองตัวอยู่หน้าโบสถ์ แล้วจึงออกจากวัดมุ่งไปแหล่งท่องเที่ยวเป้าหมายอีกแห่งคือ “บึงกระจับ”

บึงกระจับ ตั้งอยู่ที่หมู่ 4 ตำบลหนองกบ ซึ่งอยู่ห่างจากทางแยกจากถนนเพชรเกษม (ทางหลวงหมายเลข 4) ไปอำเภอบ้านโป่งประมาณ 3-4 กิโลเมตร จึงต้องขับรถย้อนออกจากถนนสายโคกสูง-เบิกไพรมาเข้าถนนสายไปตัวอำเภอบ้านโป่ง ยุเทิร์นกลับมาทางออกถนนเพชรเกษมระยะทางประมาณ 5-6 กิโลเมตร มีทางแยกซ้ายมือ เป็นทางเข้าวัดบึงกระจับลึกเข้าไปประมาณ 1 กิโลเมตร ก็ถึงบึงขนาดใหญ่กว้างยาวมาก

อาจารย์ประวิทย์ขับรถนำหน้าไปตามถนนซึ่งไม่รู้ว่าจะไปหยุดที่ไหน แต่เข้าใจได้ว่า เขาขับรถนำชมวิวกว้างทัศน์บริเวณบึงมหิพารณ์ เพราะขับเคลื่อนความเร็วไม่มาจะถึง 60 กม./ชม. เริ่มจากริมบึงฝั่งทิศใต้ไปจอดฝั่งตรงข้ามทางทิศเหนือ ซึ่งเป็นที่ตั้งของวัดบึงกระจับ ซึ่งเป็นวัดที่สร้างขึ้นเมื่อประมาณ 30 กว่าปีมาแล้ว ริมสระข้างวัดมีร้านอาหารหลังคาจากเป็นเรือนแถวยาวแบ่งเป็นลือคๆ เป็นร้านอาหารประมาณ 10 ร้าน

“บึงนี้กว้างมากเลยนะ กว้างกว่าบึงบอระเพ็ดละมัง” ผมพูดขึ้นลอยๆ หลังนั่งในร้าน เพราะไม่คิดว่าจะเป็นบึงที่กว้างยาวมากมายอย่างที่เห็น

“บึงกระจับนี้มีเนื้อที่ทั้งหมด 215 ไร่ เป็นบึงน้ำจืดที่เก่าแก่มีพื้นที่อยู่ใน 2 อำเภอ คือ อำเภอโพธารามและอำเภอบ้านโป่ง สมัยก่อนมีต้นกระจับอยู่ในบึงนี้มาก ชาวบ้านจึงเรียกว่าบึงกระจับ” ภรรยาอาจารย์ประวิทย์บอก ซึ่งเป็นเวลาเดียวกันกับที่อาจารย์ประวิทย์กำลังก้มหน้าก้มตาเลือกเมนูอาหาร

“อากาศดีมากเลยนะครับ ดูน้ำสะอาดดี ในบึงก็สะอาดไม่มีวัชพืชเลย” ผมว่าไปตามที่เห็น อาจารย์ตีมกรยาอาจารย์ประวิทย์มองตามลงไปบึง บอกว่า บึงกระจับเป็นแหล่ง

เพาะพันธุ์ปลาน้ำจืด เป็นสถานที่พักผ่อน เล่นเจ็ตสกี พายเรือแคนู วิ่งออกกำลังกาย ส่วนมากจะเป็นช่วงบ่าย ช่วงเย็นวันเสาร์-อาทิตย์ และวันนักขัตฤกษ์ แต่ส่วนใหญ่คนจะมานั่งกินอาหารริมบึงเย็นๆ ชมวิวกัน ก็น่าจะเป็นอย่างที่อาจารย์ว่า เพราะที่บึงนี้เหมาะที่จะมาพักผ่อนพื้นที่กว้างขวาง บรรยากาศดี โปร่งโล่ง มองไปรอบๆ ได้สบายตาและเพลิดเพลินดีกว่าสถานที่ท่องเที่ยวพักผ่อนในกรุงเทพฯ บางแห่ง เมนูอาหารมีหลายอย่างทั้งเนื้อ หมู ปู หอย กุ้ง ปลาและอาหารป่าแปลกๆ ฝีมือปรุงอาหารก็มีรสชาติไม่แพ้ร้านอาหารในกรุงเทพฯ

นั่งจิบเบียร์เย็นๆ ไม่ถึงสิบนาที อาหารตามเมนูอาจารย์ประวิทย์สั่งได้ก็ทยอยมาขึ้นโต๊ะ โดยมีต้มยำกุ้งนำหน้า และติดตามมาด้วยปลาคังลวกจิ้ม ผัดฉ่าทะเล ปลาช่อนกรอบย่าง แล้วปิดท้ายด้วยเนื้อแดดเดียว

“ผมสั่งเนื้อแดดเดียวอาหารจานโปรดของคุณมาด้วย” เขาเอ่ยเหมือนจะรื้อฟื้นความทรงจำครั้งที่เราเคยเป็นเด็กหอด้วยกัน ผมพยักหน้ารับรู้มองหน้าและยิ้มให้เขาในใจก็มโนย้อนไปในอดีตช่วงวัยฉกรรจ์ที่เราสองคนใช้ชีวิตอยู่ในรั้วมหาวิทยาลัย

ริมบึงกระจับ ในบรรยากาศอันสุนทรีย์ อากาศดี อาหารอร่อย คุ้ยสนุกคุ้ยถูกคอ หยอกเย้าเล่าความหลังกันอย่างสรรค์สุขจนถึงเวลาที่ต้องลาจาก ตอนนาฬิกาบอกเวลา 4 โมงเย็น เพราะเจ้าเพื่อนรักของผมมีนัดเมื่อเวลาหกโมงเย็น เสียหายที่ไม่ได้อยู่ชมลำแสงสุดท้ายดวงตะวัน ก่อนจะลาไปขอบฟ้า ยามชิงพลบที่คนริมบึงกระจับยืนยันว่า ภายในเวลาห้าค่านั้นเป็นภาพที่สวยงามน่าประทับใจมาก

ลาก่อน...ราชบุรีดินแดนวัฒนธรรมลุ่มน้ำแม่กลอง และสายหมอกแห่งขุนเขาตะนาวศรี แผ่นดินทองที่เต็มไปด้วยสถานที่ท่องเที่ยว มีสิ่งที่น่าสนใจมากมายทั้งทางประวัติศาสตร์ โบราณสถาน วิถีชีวิตวัฒนธรรม งานหัตถกรรม เครื่องปั้นดินเผา เครื่องหล่อ ทอดถักจักสาน ถ้ำป่าเขา ลำธาร และธรรมชาติที่สวยงามรอต้อนรับการมาเยือนของนักท่องเที่ยวและผู้คนจากทั่วประเทศและทุกมุมโลก